

**แนวทางการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน
ในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี**

**THE HOUSEHOLD FINANCIAL PLAN OF THE COMMUNITIES AROUND WAT
MONGKOL CHAIPATTANA, THE ROYALLY-INITIATED AREA DEVELOPMENT
PROJECT, CHALERMPRAKIAT DISTRICT, SARABURI PROVINCE**

นิตานถ มั่งศิริ

Nisanat Mangsiri

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Faculty of Management Science, Suan Dusit University

Received: October 1, 2018 / Revised: April 22, 2019 / Accepted: April 26, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างทางการเงินและแบบแผนการใช้จ่ายการเงินระดับครัวเรือนในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา รวมทั้งศึกษากระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาระบบการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา โดยใช้วิธีแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา จำนวน 337 ราย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่มคือ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนชุมชน กลุ่มละ 10 คน ส่วนกลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มบุคลากรภาครัฐ หน่วยงานในจังหวัด กลุ่มละ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ และร้อยละ ผลการวิจัยได้แนวทางการวางแผนและจัดทำแผนการเงินระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา เรียกว่า แนวทาง S-A-V-E คือ มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า ต้องการอะไรตามหลักการ (Smart = S) มีการระบุสิ่งที่ต้องการได้อย่างชัดเจน (Specific) สามารถวัดผลได้ (Measurable) ลงมือปฏิบัติได้จริง (Accountable) และมีเป้าหมายที่เป็นจริง (Realistic) ได้ มีกรอบระยะเวลา (Time Bound) ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งคนในชุมชนจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ (Attitude = A) ในเรื่องของการวางแผนการออมเงิน การวางแผนลงทุน และมีการเพิ่มมูลค่าของเงินออม (Value = V) โดยการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ยังต้องมีการประเมินผล (Evaluation = E) อย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: หัวหน้าครัวเรือน การวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน กระบวนการวางแผนการเงินระดับครัวเรือน

Abstract

The purposes of this research were to study the financial structure, and financial spending patterns of households in the community around Wat Mongkhon Chaipattana area, in order to develop a suitable financial planning process at the household level. The mixed-method research

was used in this study. The research sample consisted of 337 household heads or members of the community around Wat Mongkhon Chaipattana area. The research informants comprised people in the following four groups: 10 people in the community leaders group, 10 people in the community representatives group, 3 people in the academics group, and 3 people in the provincial government officials group. The research instruments were a questionnaire, an interview form, and a focus group discussion form. The data were analyzed using the frequency, percentage, documentary analysis, and content analysis. As the results of this research, an approach for the household financial and budget planning suitable for households in the community around Wat Mongkhon Chaipattana area was obtained. The approach was called the S-A-V-E approach, which had the meaning as follows: S = Smart, which stands for the smart planning that should be specific, measurable, accountable, realistic, and time-bound: A = Attitude, which stands for attitude of the community people that needs to be changed concerning planning on savings and investment: V = Value, which stands for the added value of the savings by investment to increase the value of the savings: and E = Evaluation, which stands for evaluation on a regular basis.

Keywords: Household heads, Household financial planning, Household financial planning process

บทนำ

ผลการสำรวจของสำนักบัญชีประชาชาติ (National Accounts Office of the National Economic and Social Development Board, 2011) สอดคล้องกับผลสำรวจดัชนีไลฟ์-แมทเทอร์ส เมื่อปี 2550 ของบริษัทเอไอเอ ประเทศไทย มร. โทมัส เจมส์ ไวท์ รองประธานบริหารระดับสูงและผู้จัดการทั่วไปเปิดเผยถึงผลสำรวจการวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยทำการสำรวจข้อมูลด้านทัศนคติ ด้านความคุ้มครองด้านประกันภัย และความพร้อมด้านการเงิน เพื่อรักษาสุขภาพพบว่า คนไทย 83% ไม่มีการออมเงินเป็นประจำ ซึ่ง 57% พวกเขาไม่มีเงินเพียงพอที่จะใช้ชีวิตหลังเกษียณ และ 84% ยังไม่มีกรรมธรรม์คุ้มครองค่ารักษาพยาบาลหลังเกษียณที่มากพอ ซึ่งอาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนไปจากอดีตที่ค่อนข้างมาก เกิดจากครอบครัวมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น คนมีอายุยืนยาวขึ้น (Danasirikul, 2002) และขนาดของครอบครัวในปัจจุบันมีขนาดที่เล็กลง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึง ทำให้มีผลกระทบกับการออมและการบรรลุเป้าหมายในการวางแผนทางการเงิน (Prom-in, 2011) จึงเห็นได้ว่า

การออมของภาคครัวเรือนนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวเป็นอย่างมาก เพราะการออมเป็นแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ที่มีส่วนทำให้เกิดการเจริญเติบโตและการขยายตัวทางธุรกิจ และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10-12 ที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน ด้วยการส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิตของครอบครัวและของคนในชุมชน ทั้งการสร้างหลักประกันชีวิตสวัสดิการสังคม โดยมีแผนสนับสนุนการระดมทุนในชุมชนเพื่อการออมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ การออมวันละบาท ฯลฯ เพื่อเป็นแหล่งทุนในการพัฒนาอาชีพและจัดสวัสดิการขั้นต้นของชุมชนควบคู่กับการสร้างวินัยในการใช้จ่าย รวมไปถึงการส่งเสริมให้มีการออมทรัพย์อื่นๆ ของคนในชุมชน เพื่อช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

ดังนั้นเรื่องการวางแผนการเงินส่วนบุคคล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการวางรากฐานการให้ความรู้

และเป็นกระบวนการประเมินสถานภาพทางการเงิน ความเป็นอยู่ของบุคคลคนหนึ่ง และทำการพัฒนา ปรับปรุงการหารายได้ การใช้จ่าย และการลงทุนให้มี ฐานะที่ดีขึ้น ด้วยการเข้าไปศึกษาถึงปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ และกระบวนการในการตัดสินใจทางการเงิน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องกิจกรรมทางการเงิน ซึ่งในปัจจุบันเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น (Saetim, 2017) ในการเรียนรู้ถึงวิธีการหาเงินเลี้ยงชีพ และจัดกระบวนการจัดการเรื่องเงินของตนเอง และ ครอบครัวย่างเหมาะสมทั้งในเรื่องรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การออม การลงทุน และภาษี รวมไปถึง การเตรียมตัวป้องกันความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงิน และเป้าหมายที่ ตนเองต้องการ (Capital Market Knowledge Development Center Capital Market Development Fund Institute Stock Exchange of Thailand, 2010)

จากสถานการณ์ข้างต้น เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนและแก้ปัญหาความยากจนให้กับคน ในชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยเพื่อ ค้นหาแนวทางการส่งเสริมการวางแผนทางการเงิน ส่วนบุคคลระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชน รอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา เนื่องจากเป็นชุมชนซึ่งอยู่ ในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 ที่ต้องการแก้ปัญหาความยากจน ให้แก่เกษตรกร และให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำเนินวิถีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างทางการเงินและแบบแผน

การใช้จ่ายเงินระดับครัวเรือนในชุมชนรอบพื้นที่ วัดมงคลชัยพัฒนา

2. เพื่อศึกษากระบวนการวางแผนทางการเงิน ระดับครัวเรือนในปัจจุบันของชุมชนรอบพื้นที่ วัดมงคลชัยพัฒนา

3. เพื่อพัฒนากระบวนการวางแผนทางการเงิน ระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่ วัดมงคลชัยพัฒนา

ทบทวนวรรณกรรม

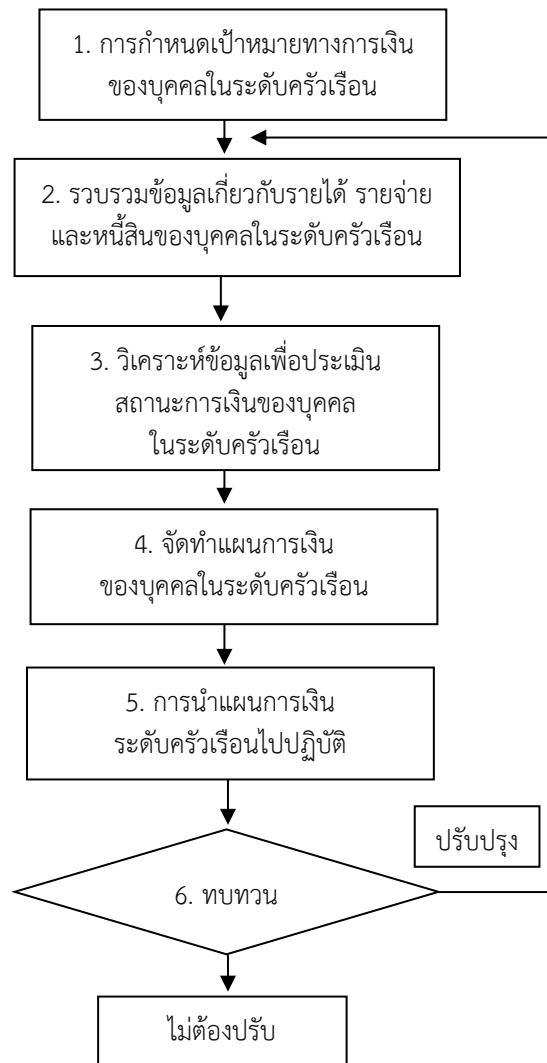
งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนา กระบวนการวางแผนการเงินระดับครัวเรือนในชุมชน รอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา โดยอิงแนวคิด ทฤษฎี หลักของงานวิจัย ดังนี้

การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล

การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเป็นแนวทางการจัดการการเงินส่วนบุคคล ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัด เฉพาะของแต่ละบุคคล การวางแผนการเงิน เปรียบเสมือนแผนที่หรือกระบวนการในการเชื่อม ช่องว่างทางการเงินระหว่าง “เราอยู่ ณ ที่ใดในปัจจุบัน” กับ “เราต้องการไปที่ใดในอนาคต” ทำให้ บุคคลมีกรอบระยะเวลาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ใน การดำเนินชีวิต (Sektrakul, 2010; Gitman & Joehnk, 1999; Hallman & Rosenbloom, 2000)

กระบวนการวางแผนทางการเงิน

จากการสังเคราะห์กระบวนการวางแผน ทางการเงินของ Inlakorn (2005), WongChan (2010) และ Ryan (2008) สามารถสรุปกระบวนการวางแผน ทางการเงินระดับครัวเรือนได้ 6 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน

การออม

การออม คือ การเก็บสะสมเงินที่เล็กน้อยให้พอกพูนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งการออมส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปของเงินฝากกับสถาบันการเงินทั้งธนาคารและบริษัทเงินทุน โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนเมื่อเรามีเงินเหลือใช้เป็นประจำทุกเดือน สิ่งที่เราควรคำนึงถึงคือ บุคคลจะมีวิธีการจัดการกับเงินที่เหลือใช้อย่างเหมาะสมได้อย่างไร จึงจะให้เงินงอกเงยหรือได้รับผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะเก็บออมในรูปเงินสดหรือฝากธนาคาร ซึ่งเราจะเรียกวิธีการนี้ว่า "การออม" หรือหากใช้วิธีการซื้อทองรูปพรรณ ทองแท่ง หรือที่ดินเก็บไว้ รวมทั้งซื้อพันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้ หุ้น หรือหลักทรัพย์อื่นๆ ก็จะเข้าลักษณะที่เรียกว่า "การลงทุน" (Stock Exchange

of Thailand and Association of Investment Management Companies, 2012)

เครื่องมือสำหรับการออมที่รู้จักกันดี ได้แก่ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำและบัญชีเงินฝากธนาคารที่มุ่งให้ความสะดวก ปลอดภัย และมั่นคง ผลตอบแทนอยู่ในรูปของดอกเบี้ยจากการฝากเงินจึงอาจไม่สูงนัก ทั้งนี้ ด้วยความที่ระบบเงินฝากมีความเสี่ยงต่ำ ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินจากการฝากเงินไม่สูง แต่เป็นผลตอบแทนที่มีความมั่นคง ดังนั้น คนส่วนใหญ่จึงคุ้นเคยกับการจัดสรรเงินไว้ในระบบเงินฝาก เพื่อสามารถเบิกถอนออกมาใช้ได้สะดวกในยามที่ต้องการ การออมทรัพย์ของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรายได้ที่สามารถจับจ่ายใช้สอยได้จริง และการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือน

อย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าหลังจากที่ครัวเรือนได้รับรายได้มาแล้ว เมื่อนำไปหักภาษีออกรายได้ดังกล่าวถือเป็นรายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายใช้สอยได้จริงในครัวเรือนจะจัดสรรรายได้ส่วนนี้ไปใช้เพื่อการบริโภค ส่วนที่เหลือจึงเก็บออมไว้เป็นเงินสะสมของครัวเรือน เรียกเงินส่วนนี้ว่า "การออมทรัพย์" เมื่อวิเคราะห์รายได้ที่สามารถใช้จ่ายใช้สอยได้จริง

การบริโภคและการออมเป็นของคู่กัน ดังนั้นการออมจึงมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการบริโภคอย่างใกล้ชิดดังตัวอย่างแนวคิดต่อไปนี้

แนวคิดของ Friedman (2008) เชื่อว่าครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในการจัดสรรรายได้ เพื่อการบริโภค โดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะได้รับ พร้อมทั้งได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ รายได้ถาวร (permanent income) และรายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภคในส่วนของรายได้ชั่วคราว ดังนั้นการออมเงินส่วนที่เหลือไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว จึงสามารถเกิดได้ทั้งจากส่วนของรายได้ถาวรและรายได้ชั่วคราว

สามารถสรุปได้ว่า การออมเป็นการจัดสรรเงินไว้ใช้จ่ายในปัจจุบัน และเก็บไว้ใช้ในอนาคต จึงควรนำเงินมาเพิ่มมูลค่าหรือสร้างผลตอบแทนให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องคำนึงถึงผลตอบแทนและความเสี่ยงที่เป็นของคู่กัน จึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้เรื่องผลตอบแทนจากการออม การลงทุน และความเสี่ยงจากการลงทุนควบคู่กัน

บริบทชุมชน

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่การวิจัยคือตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากเดิมเป็นชุมชนหนึ่งที่มีปัญหาในด้านการขาดแคลนแหล่งน้ำ และเกษตรกรเกิดปัญหาความยากจน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2532 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริให้มูลนิธิชัยพัฒนาจัดหาที่ดินบริเวณวัดมงคล ซึ่งต่อมาภายหลังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

ชื่อใหม่ว่า “วัดมงคลชัยพัฒนา” ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ประมาณ 16 ไร่ เพื่อขุดสระเก็บน้ำและจัดทำแปลงศึกษาทดลองเกษตรผสมผสาน ต่อมาในระหว่างปี 2535-2536 พระราชทานให้มูลนิธิชัยพัฒนา จัดหาที่ดินเพิ่มอีก 15 ไร่ ซึ่งติดกับที่ดินแปลงแรก เพื่อจัดทำเป็น “โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว” เพื่อเป็นแหล่งสำหรับเก็บกักน้ำ และส่งน้ำให้แก่สระน้ำประจำไร่นาของเกษตรกรในบริเวณพื้นที่ขยายผลของโครงการให้มีน้ำใช้อย่างพอเพียงและพระราชทานแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ อันเป็นหลักการและรูปแบบการพัฒนาด้านการเกษตรกรรมในระดับครัวเรือน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรของเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ที่ถือครองน้อย ด้วยการจัดแบ่งที่ดินเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเกิดความพออยู่พอกิน อันเป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริ และในปี 2537 ทรงให้ชื่อใหม่ว่า “ทฤษฎีใหม่ 3 ขั้น” เป็นแนวทางการพัฒนาชนบทแนวทางหนึ่ง ที่ประกอบด้วยหลักการทางเศรษฐกิจและสังคม ขั้นที่ 1 การผลิตให้พึ่งตนเองเป็นไปตามกำลังพอกินพอกิน ไม่อดอยาก ขั้นที่ 2 เกษตรกรรมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงใน 1) การผลิต 2) การตลาด 3) การเป็นอยู่ 4) สวัสดิการ 5) การศึกษา 6) สังคมศาสนา ขั้นที่ 3 ร่วมมือกับแหล่งเงินและแหล่งพลังงาน ตั้งโรงสีและสหกรณ์ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในชนบท อันเป็นแนวทางดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง นับเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนที่พระราชทานแก่ปวงชน

จากบริบทของชุมชนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาโครงสร้างทางการเงินของชุมชน และพัฒนาระบบการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามในวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลโครงสร้างทางการเงิน และแบบแผนการใช้จ่ายเงิน และใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบรวมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลกระบวนการและแนวทางวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับชุมชน

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยเชิงปริมาณในชุมชนรอบพื้นที่โครงการพระราชดำริ วัฒมงคลชัยพัฒนา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ทั้งหมด 2,121 ครัวเรือน (Huai Bong Subdistrict Administrative Organization, 2012) สุ่มตัวอย่างโดยใช้เปิดตารางของ Raymond R ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 337 ราย (1 คน : 1 ครัวเรือน) จากประชากร 2,121 ครัวเรือน และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random Sampling)

ส่วนการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informants) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์แบบรวมกลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน และกลุ่มที่ 2 ตัวแทนของคนในชุมชน กลุ่มละ 10 คน กลุ่มที่ 3 นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มที่ 4 บุคลากรภาครัฐของหน่วยงานในจังหวัด กลุ่มละ 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้นจากการค้นคว้าทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์แบบรวมกลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์และระดมความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนของคนในชุมชน กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มบุคลากรภาครัฐของหน่วยงานในจังหวัด

ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และภาษาที่ใช้ แล้วนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม จากนั้นนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นได้ (Reliability) โดยการทดลองเก็บข้อมูลก่อนนำไปใช้จริง (Try Out) จากผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้สุ่มมาด้วยในครั้งนี้ จำนวนหมู่บ้านละ 5 คน จำนวน 10 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 50 คน/ครัวเรือน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .845 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นแล้ว นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณคือ ความถี่และร้อยละ (Percentage)

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive) เป็นการบรรยายตามประเด็นคำถามการวิจัย ตามสภาพและปรากฏการณ์ที่มีอยู่ รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา

นำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้ทั้งสองส่วนมากำหนดเป็นแนวทางการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา และเป็นไปตามกรอบทฤษฎี “กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน”

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 โครงสร้างทางการเงินและแบบแผนการใช้จ่ายเงินระดับครัวเรือน ตอนที่ 2 กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนในปัจจุบันของชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา ตอนที่ 3 พัฒนา

กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา

ตอนที่ 1 โครงสร้างทางการเงินและแบบแผนการใช้จ่ายเงินระดับครัวเรือน

เมื่อศึกษาโครงสร้างทางการเงินและแบบแผนการใช้จ่ายเงินระดับครัวเรือนของชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนาแล้วพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำคือ การขายสินค้าหรือขายอาหาร ประชาชนส่วนใหญ่ไม่นิยมการกู้ยืมเงินนอกระบบ หากจำเป็นต้องกู้ยืมจะเป็นการกู้ยืมเงินในระบบผ่านสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เป็นหลัก ส่วนแบบแผนการใช้จ่ายเงิน รายจ่ายส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปกับค่าอาหาร ค่าอุปโภคบริโภคพื้นฐานเป็นหลัก รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่มีการออมทรัพย์ไว้ใช้

ในยามฉุกเฉิน แต่ยังขาดความรู้เรื่องการออมเงินหรือลงทุนในรูปแบบอื่นๆ

ตอนที่ 2 กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนในปัจจุบันของชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา

ครัวเรือนในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนาส่วนใหญ่มีการกำหนดเป้าหมายและกรอบระยะเวลาทางการเงินที่ชัดเจน มีการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม แต่อาจประสบปัญหาและอุปสรรคบางอย่างที่ไม่สามารถควบคุมได้ จึงทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย เช่น ปัญหาน้ำท่วมในช่วงน้ำหลาก ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูร้อน ราคาขายสินค้าการเกษตรต่ำ รวมทั้งเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วยต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลของคนในครอบครัว แต่ส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน

การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน	ร้อยละ	
	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่
กำหนดเป้าหมายทางการเงิน	80.48	19.52
วางกรอบระยะเวลาที่จะไปถึงเป้าหมายที่ชัดเจน	71.12	28.88
วางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม	71.66	28.34
ปัญหา/อุปสรรคบางอย่างที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย	65.24	34.76
มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้	78.61	21.39

ส่วนด้านข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย และหนี้สินครัวเรือนมีการกำหนดเป้าหมายการเงินในแต่ละช่วงอายุ แต่เมื่อพิจารณาแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ที่มาจากการประกอบอาชีพหลักคือ ค่าแรง และการทำงานพิเศษเป็นบางครั้งพบว่า รายได้ส่วนใหญ่อาจไม่เพียงพอเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ยังมีรายได้จากประกันและสวัสดิการต่างๆ มีการออมในรูปแบบออมทรัพย์มากกว่าประจำ ด้านรายจ่ายและหนี้สินของครอบครัวพบว่า รายจ่ายหลักของครอบครัวคือ ค่าอาหาร และค่าเล่าเรียนของบุตร และหนี้สินของครอบครัวส่วนใหญ่เป็นค่าผ่อนรถ และดอกเบี้ยจากการกู้ยืม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายและหนี้สิน

ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายและหนี้สิน	ร้อยละ	
	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่
กำหนดเป้าหมายทางการเงินในแต่ละช่วงอายุ		
รวบรวมแหล่งที่มาของรายได้		
การทำงาน เช่น ค่าแรง	72.73	27.27
การลงทุน เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย	42.25	57.75
ผลตอบแทนจากการประกันภัย	54.55	45.45
ฝากธนาคารออมทรัพย์แบบประจำ	44.39	55.61
ฝากธนาคารออมทรัพย์แบบสะสมทรัพย์	53.48	46.52
แหล่งอื่นๆ เช่น เงินรางวัลสลากออมสิน	36.90	63.10
รวบรวมรายจ่ายและหนี้สินของครอบครัว		
จำแนกรายจ่ายของครอบครัว	70.59	29.41
จำแนกหนี้สินของครอบครัว	59.89	40.11

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะการเงินของบุคคลในครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการจัดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายเป็นประจำทุกเดือน มีการนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์วางแผนทางการเงินอย่างง่าย

และนำมาข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายในอนาคต รวมทั้งมีการตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะการเงินของบุคคลในครัวเรือน

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะการเงินของบุคคลในครัวเรือน	ร้อยละ	
	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่
จัดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายเป็นประจำทุกเดือน	63.10	36.90
นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์วางแผนทางการเงิน	62.57	37.43
ตรวจสอบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นไม่เป็นไปตามเป้าหมาย	60.43	39.57
นำข้อมูลมาวิเคราะห์และกำหนดเป้าหมายในอนาคต	62.30	37.70

ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการนำผลการบันทึกบัญชีรับจ่ายมาจัดทำแผนการเงิน ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ทบทวนและปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ยังมีการทบทวนแผนการเงิน

อย่างน้อยทุก 3 เดือน และ 6 เดือน และปรับแผนการเงินให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคล

การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลระดับครัวเรือน นำแผนการเงินไปปฏิบัติ และทบทวนปรับเปลี่ยนแผนการเงิน	ร้อยละ	
	มี/ใช่	ไม่มี/ไม่ใช่
นำผลจากการบันทึกบัญชีรับ-จ่ายมาจัดทำแผนการเงิน	59.89	40.11
ปฏิบัติตามแผนการเงินที่ได้กำหนดไว้	64.44	35.56
ทบทวนปรับเปลี่ยนแผนการเงิน	62.57	37.43
มีการทบทวนแผนการเงินอย่างน้อยทุก 3 เดือน	54.01	45.99
มีการทบทวนแผนการเงินอย่างน้อยทุก 6 เดือน	47.59	52.41
ปรับแผนการเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์	68.45	31.55

ตอนที่ 3 พัฒนาระบบการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา

เมื่อนำผลจากการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ตามกระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน 6 ขั้นตอน ซึ่งดัดแปลงจาก WongChan (2010) พบว่า มีแนวทางการวางแผนการเงินที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายทางการเงินของบุคคลในครัวเรือน จากการสัมภาษณ์กลุ่มหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนและบุคลากรภาครัฐ พบว่าครัวเรือนกว่าร้อยละ 80 ในชุมชนจะมีการตั้งเป้าหมายทางการเงินที่ต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุ โดยพิจารณาข้อมูลประกอบจากแผนที่ชีวิตของแต่ละครัวเรือน แล้วจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปตามหลักการกำหนดเป้าหมายที่ดีตามหลัก “Smart” ที่ (Wongchan, 2010) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กล่าวไว้คือ ครัวเรือนมีการระบุสิ่งที่ต้องการไว้อย่างชัดเจน (Specific) และมีการวัดผลได้ (Measurable) มีความรับผิดชอบในการจดบันทึกรายรับรายจ่าย (Accountable) และมีเป้าหมายที่สมเหตุสมผลซึ่งมีโอกาสที่จะเป็นจริง (Realistic) และมีระยะเวลาเป็นกรอบกำหนดที่ต้องทำเป้าหมายให้สำเร็จ (Time Bound)

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของบุคคลในครัวเรือนพบว่า ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ค้นพบ สามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุ (life cycle)

และรายได้ของบุคคลในชุมชน โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงคือ 1) ช่วงเริ่มทำงานและสะสมความมั่งคั่ง 2) ช่วงที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย และ 3) ช่วงเกษียณอายุ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะการเงินของบุคคลในครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินสถานะการเงินของบุคคลในชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ นั้น จะประเมินได้จากข้อมูลรายได้ รายจ่าย เพื่อประเมินสถานะทางการเงินของคนในชุมชน ตามวงจรชีวิต และวิเคราะห์ความป้องกันและจัดการความเสี่ยงของตนเอง ซึ่งจากการวิเคราะห์รายได้และรายจ่าย จะเห็นได้ว่า บุคคลในชุมชนยังขาดการสร้างทัศนคติในเรื่องการออมและการลงทุนจึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติ (Attitude = A) ที่ดีในการดำเนินชีวิต ฝึกให้บุคคลมีวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะเรื่องการให้ความสำคัญกับแผนชีวิตทางการเงิน และปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคล จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญบุคลากรภาครัฐและผู้เชี่ยวชาญการวางแผนการเงิน ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลมากำหนดเป็นแผนระยะสั้น (Short - term or current planning) และแผนระยะยาว (Long - term Planning) จะต้องมีข้อมูลประกอบในการวางแผน คือ 1) กำหนดเป้าหมายทางการเงิน การวางแผนการออมและการลงทุนในแต่ละช่วงของชีวิต 2) ประมาณการรายได้จากการทำงาน การลงทุน 3) การกักเก็บประมาณเพื่อเงินออมและเหตุฉุกเฉิน 4) ประมาณการค่าใช้จ่ายคงที่ 5) ประมาณการค่าใช้จ่ายผันแปร 6) จัดทำแผน

ทางการเงินส่วนบุคคลโดยบันทึกทางการเงิน
7) ทบทวนเพื่อกำหนดรูปแบบการใช้จ่ายและการออม
ดังนั้นการวางแผนการเงิน จึงควรมีการส่งเสริมให้เกิด
การเพิ่มมูลค่าของเงินออมและการลงทุน (Value = V)

ขั้นตอนที่ 5 การนำแผนการเงินไปปฏิบัติ
ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
พบว่า ผู้นำชุมชน หน่วยงาน และสถาบันการเงินใน
จังหวัดมีแนวทางการส่งเสริมการให้คนในชุมชนนำ
แผนการเงินไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทาง
การเงินคือ การให้ความรู้ด้านการวางแผนการเงิน
ส่วนบุคคลของคนในชุมชน สร้างแรงจูงใจให้เกิด
ความมุ่งมั่นในเป้าหมายทางการเงินที่กำหนดไว้ แสดง
ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการวางแผนการเงิน
ส่วนบุคคล แต่การส่งเสริมยังขาดการปฏิบัติอย่าง
ต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบใน
ครัวเรือน เช่น ผู้บันทึกข้อมูลในงบประมาณส่วน
บุคคล ผู้ตรวจสอบงบประมาณ ผู้รายงานผล และจัด
ให้มีการบันทึกงบประมาณส่วนบุคคลให้เป็นระบบ
เพื่อให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวนและตรวจสอบแผน
ทางการเงิน ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า การตรวจสอบผลการปฏิบัติ
จริงกับแผนการเงินที่ได้วางแผนไว้ในแผนที่ชีวิตของ
แต่ละครัวเรือนพบว่า ยังขาดการทบทวนและ
ตรวจสอบเป็นระยะ ขาดการกำหนดระยะเวลาที่
ชัดเจนในการตรวจสอบ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้บุคคล
ในชุมชนมีการประเมินทบทวน (Evaluation = E)
แผนการเงินส่วนบุคคลของตนเองอย่างน้อยทุกๆ
6 เดือน เพื่อปรับปรุงแผนการเงินให้เหมาะสมอยู่
ตลอดเวลา

จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากข้อมูล
เชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงสามารถกำหนด
แนวทางการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือนที่
เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา
พบว่า ได้แนวทางที่เหมาะสมคือ แนวทาง S-A-V-E ดัง
ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แนวทางการวางแผนการเงิน (SAVE)

แนวทาง (SAVE)			การวางแผนทางการเงิน	การบรรลุเป้าหมาย
S	Smart	ประกอบด้วย Specific ระบุเป้าหมายที่ชัดเจน Measurable สามารถวัดผลได้ Accountable รับผิดชอบลงมือปฏิบัติได้จริง Realistic มีเป้าหมายที่เป็นจริงได้ Time Bound มีกรอบระยะเวลาตามเป้าหมาย	กำหนดเป้าหมายการเงินให้สอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตของตนเอง โดยมีการกำหนดไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ	ได้แผนชีวิตและแผนการเงินที่เป็นรูปธรรม
A	Attitude	ทัศนคติ	ปรับความคิด ทัศนคติที่มีในการดำเนินชีวิต ให้มีวินัยกับตนเอง โดยเฉพาะเรื่อง การให้ความสำคัญกับแผนชีวิต แผนการเงิน และปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ตนเองเรียนรู้รูปแบบการออม และการลงทุนใหม่ๆ ในเรื่องการวางแผนการเงิน/การลงทุน วางแผนจัดการภาษี และการวางแผนในวัยเกษียณ	- ปฏิบัติตามแผนชีวิตและแผนการเงินที่กำหนดไว้ - ได้ศึกษาถึงรูปแบบการออมและการลงทุน - ได้เข้าร่วมกิจกรรม/โครงการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการเงินและการลงทุน

ตารางที่ 5 แนวทางการวางแผนการเงิน (SAVE) (ต่อ)

แนวทาง (SAVE)			การวางแผนทางการเงิน	การบรรลุเป้าหมาย
V	Value	เพิ่มมูลค่าของเงินออม	นอกเหนือจากการที่ออมเงินในรูปแบบธนาคาร หรือการประกันชีวิต คนในชุมชนยังสามารถลงทุนในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น การซื้อกองทุน การซื้อทองคำแท่ง การซื้อสลากออมสิน การซื้อพันธบัตร การซื้อหุ้น การซื้ออสังหาริมทรัพย์ไว้เก็งกำไร	มีการแบ่งเงินออมและเงินลงทุนที่ชัดเจน เช่น การแบ่งเงินออมเป็น 4 วิธีคือ 1. บัญชีเผื่อฉุกเฉิน เพื่อเก็บใช้หรืออุบัติเหตุ ควรมีอย่างน้อย 6 เท่าของค่าใช้จ่าย 2. บัญชีเงินออมระยะสั้นหรือระยะกลาง มีไว้เพื่อทำตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น การดาวน์รถ บ้าน การท่องเที่ยว หรือวางแผนแต่งงาน 3. บัญชีเงินออมระยะยาว เป็นบัญชีหลังเกษียณ ควรมีวินัยในการสะสมเงินอย่างสม่ำเสมอ เป็นประจำทุกเดือน และไม่นำออกมาใช้ 4. บัญชีเพื่อการลงทุน เป็นการเพิ่มมูลค่าของเงินออมในรูปแบบการลงทุนต่างๆ ที่สามารถรับความเสี่ยงได้
E	Evaluation	การประเมินผล	การตรวจสอบ ทบทวน ประเมินสถานะของแผนชีวิตและแผนการเงินอย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการออมและการลงทุน	มีการตรวจสอบแผน หรือประเมินสถานะอย่างน้อยทุก 6 เดือน

อภิปรายผล

1. โครงสร้างทางการเงินและแบบแผนการใช้จ่ายเงินระดับครัวเรือนของชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา ประชาชนในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา ส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม และมีการทำงานพิเศษนอกเหนือจากงานประจำหรืออาชีพหลัก มีแบบแผนการใช้จ่ายเงินรายจ่ายส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปกับค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล และค่าอุปโภคบริโภคพื้นฐาน ส่วนเรื่องการออมทรัพย์และการลงทุน ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการออมทรัพย์ไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน แต่ยังขาดความรู้เรื่องการลงทุนและยังไม่มีการลงทุนในรูปแบบอื่นๆ เช่น ที่ดินและทองคำเพื่อเก็งกำไร รวมทั้งไม่นิยมซื้อสลากออมสิน

สอดคล้องกับ Nuntawisai (2009) ศึกษาการเปรียบเทียบการออมของครัวเรือนในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า การออมโดยเฉลี่ยของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรมีการออมมากกว่าสองเท่าของการออมโดยเฉลี่ยของครัวเรือน

ในภาคการเกษตร ซึ่งสาเหตุที่ครัวเรือนในภาคการเกษตรเกิดการออมได้น้อยกว่าเกิดจากปัจจัยที่กำหนดการออมครัวเรือนในภาคการเกษตร ได้แก่ รายได้รวมค่าใช้จ่ายในการบริโภค ซึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบเชิงบวกมี 2 ปัจจัย ได้แก่ รายได้รวมและการออมทรัพย์กับสถาบันการเงิน ปัจจัยกำหนดการออมครัวเรือนนอกภาคการเกษตรที่แตกต่างจากภาคการเกษตร ได้แก่ จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระคืน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิง และการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในระดับอุดมศึกษา ผลกระทบในเชิงบวกที่แตกต่างจากภาคการเกษตร ได้แก่ การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในระดับอุดมศึกษา ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมเชิงลบมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริโภค จำนวนหนี้สินที่ต้องชำระคืน และจำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิง และปัจจัยการออมสอดคล้องกับแนวคิดของ Friedman (2008) เชื่อว่า ครัวเรือนจะมีพฤติกรรมในจัดสรรรายได้เพื่อการบริโภคโดยอิงกับรายได้ในระยะยาว (long term income) ที่คาดว่าจะ

ได้รับ พร้อมทั้งได้กำหนดให้รายได้ประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ รายได้ถาวร (permanent income) และ รายได้ชั่วคราว (transitory income) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ ปริมาณการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือนจะ ขึ้นอยู่กับรายได้ถาวร โดยครัวเรือนจะไม่ทำการบริโภค ในส่วนของรายได้ชั่วคราว ดังนั้นการออมจึงเป็นเงิน ส่วนเหลือที่ไม่ได้ทำการบริโภคแล้ว ซึ่งหากต้องการ ออมให้ได้ผล ควรนำส่วนรายได้ในระยะยาว ทำการหัก เพื่อเป็นเงินออมก่อนที่จะนำไปบริโภค จะทำให้ ครัวเรือนบรรลุเป้าหมายทางการเงินได้เร็วขึ้น

2. กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน ในปัจจุบันของชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา ส่วนใหญ่มีการกำหนดเป้าหมายทางการเงินในแต่ละ ช่วงอายุ และวางกรอบระยะเวลาที่จะไปถึงเป้าหมาย ที่ชัดเจน แหล่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบ อาชีพหลัก ครัวเรือนส่วนใหญ่มีการจัดบันทึกบัญชี รับ-จ่าย เป็นประจำทุกเดือน มีการนำข้อมูลที่รวบรวม มาวิเคราะห์วางแผนทางการเงินอย่างง่าย ๆ และนำมา วิเคราะห์เพื่อกำหนดเป้าหมายในอนาคต สอดคล้องกับ Gitman & Joehnk (1999) กล่าวว่า การวางแผนทาง การเงินส่วนบุคคล เป็นแนวทางการจัดการเกี่ยวกับการ เงินของบุคคล ซึ่งจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และกระบวนการเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ตาม กรอบระยะเวลา

3. กระบวนการวางแผนทางการเงินระดับ ครัวเรือนที่เหมาะสมกับชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัย พัฒนา 6 ขั้นตอน สอดคล้องกับ Wongchan (2010) และ Inlakorn (2005) ที่กล่าวถึงกระบวนการวางแผน การเงินส่วนบุคคลไว้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน 2) การรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเงิน 3) การวิเคราะห์ ข้อมูล 4) การจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคล 5) การนำ แผนการเงินไปปฏิบัติ 6) การทบทวนและตรวจสอบ แผนการเงิน

4. แนวทางการวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน ในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่อง มาจากพระราชดำริ อำเภอนครชัยศรี จังหวัด สระบุรี (แนวทาง S-A-V-E) สอดคล้องกับ Hallman &

Rosenbloom (2000) และ National Accounts Office of the National Economic and Social Development Board (National Accounts) (2011) ที่กล่าวถึง ความสำคัญของการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เป็นการบริหารและการวางแผนทางการเงิน เพื่อให้ บุคคลมีฐานะการเงินที่มั่นคง ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถ นำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินที่ได้ กำหนดไว้ ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะของแต่ละบุคคล

สรุปผล

ผลการพัฒนาแนวทางการวางแผนทางการเงิน ระดับครัวเรือนในชุมชนรอบพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดสระบุรี สามารถนำแนวทาง S-A-V-E ไปใช้กับ ประชาชนที่ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เพื่อ นำมาใช้เป็นขั้นตอนในการวางแผนทางการเงินระดับ ครัวเรือนให้เป็นรูปธรรมและมีรายละเอียดการวางแผน ได้ดีมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้วิเคราะห์การเงิน ของตนเอง ด้วยตนเอง เมื่อดำเนินการตามแผน การการเงินระดับครัวเรือน ควรมีการตรวจสอบทุกๆ 3 หรือ 6 เดือน เพราะต้องมีการปรับเปลี่ยนแผน ไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ แบ่งออก เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้ ประโยชน์

1.1 สามารถนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการวางแผน การการเงินระดับครัวเรือนให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้บุคคล ในชุมชนได้วิเคราะห์การเงินของตนเอง ลดภาวะ หนี้สิน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและ พัฒนาแผนทางการเงินระดับครัวเรือนให้สอดคล้อง กับบริบทและสถานการณ์ของแต่ละครัวเรือน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำแนวทางการวางแผนทาง

การเงินระดับครัวเรือนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ทดลองใช้
กับกลุ่มอาสาสมัคร เพื่อเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน เพื่อใช้เป็นข้อมูล
ในการพัฒนาและส่งเสริมการวางแผนทางการเงิน
ระดับครัวเรือนกับชุมชนอื่นต่อไป

References

- Capital Market Knowledge Development Center Capital Market, Development Fund Institute
Stock Exchange of Thailand. (2010). *Basic Financial Planning*. Bangkok: Department of
Learning, The Stock Exchange of Thailand Building. [in Thai]
- Danasirikul, S. (2002). *Retired on the money*. Bangkok: S. Asia Place. [in Thai]
- Friedman, M. (2008). *Theory of the consumption function*. USA: Princeton university press.
- Gitman, L. J. & Joehnk, M. D. (1999). *Personal Financial Planning* (8th ed.). USA: Harcourt Brace.
- Hallman, G. V. & Rosenbloom, J. S. (2000). *Personal Financial Planning*. New York: McGraw-Hill.
- Huai Bong Sub district Administrative Organization. (2012). *Number of households in 2012*.
Retrieved June 10, 2012, from <https://www.huaibong.go.th/condition.php>
- Inlakorn, S. (2005). *Personal Finance*. Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai]
- National Accounts Office of the National Economic and Social Development Board (National
Accounts). (2011). *National Accounts*. Retrieved June 15, 2012, from [https://www.nesdb.
go.th/ewt_dl_link.php?nid=5511](https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5511)
- Nuntawisai, N. (2009). *Comparison of household savings in agriculture and non-agricultural
sector*. Master of Economics of Management, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Prom-in, N. (2011). Savings behavior and factors affecting saving for old age living of farmer
households, customers of bank for agriculture and co-operatives. *Graduate Research
Conference Sukhothai Thammathirat Open University*. Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand.
- Ryan, J. S. (2008). *Personal financial literacy*. USA: Quebecor World Dubuque.
- Saetim, S. (2017). Payment gateway: the heart of electronic commerce's payment system.
Panyapiwat Journal, 9(2), 254-266. [in Thai]
- Sektrakul, K. (2010). *Personal financial planning: when wealthy people. Nation is firm*.
Retrieved June 10, 2010, from [https://www.set.or.th/set/financialplanning/knowledgedetail.do?
contentId=535](https://www.set.or.th/set/financialplanning/knowledgedetail.do?contentId=535) [in Thai]
- Stock Exchange of Thailand and Association of Investment Management Companies. (2012).
Saving and Investment. Retrieved June 9, 2012, from [https://www.thaimutualfund.com/
AIMC/aimc_basicKnowledge.jsp?pg=4](https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_basicKnowledge.jsp?pg=4) [in Thai]
- Wongchan, R. (2010). *Personal Finance Management*. Bangkok: Boonsiri Publishing. [in Thai]

Name and Surname: Nisanat Mangsiri

Highest Education: Doctor of Management, Suan Dusit University

University or Agency: Suan Dusit University

Field of Expertise: Management